

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1996-1997

27 MARS 1997

Proposition de loi modifiant la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales et la loi électorale communale coordonnée le 4 août 1932, en vue de neutraliser le vote de liste

(Déposée par M. Anciaux et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

La grave crise de confiance de ces derniers mois appelle de profondes réformes. Seules une nouvelle culture politique ainsi qu'une démocratisation et une modernisation poussées de notre système politique peuvent rétablir la confiance dans les institutions de notre pays.

La présente proposition de loi entend aussi limiter l'importance du vote en tête de liste et, ainsi, faire déterminer principalement par l'électeur lui-même l'attribution d'un siège à un candidat. Divers politologues affirment que notre démocratie comporte des éléments évidents d'une particratie, vu que ce sont actuellement les partis politiques qui désignent *de facto* les élus du peuple. Nous visons dès lors à ne plus faire intervenir le vote en tête de liste que pour le calcul de la répartition des sièges entre les différentes listes. L'attribution des sièges à tel ou tel candidat d'une liste, par contre, se fera exclusivement sur la base du nombre des suffrages nominatifs exprimés, c'est-à-dire sans plus tenir compte des votes en tête de liste.

Ce système offre comme avantage que ne seront plus élus que les candidats ayant obtenu le plus grand nombre des voix de préférence, quelle que soit

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1996-1997

27 MAART 1997

Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, met het oog op het neutraliseren van de lijststem

(Ingediend door de heer Anciaux c.s.)

TOELICHTING

De diepe vertrouwenscrisis van de jongste maanden vraagt om grondige hervormingen. Alleen een nieuwe politieke cultuur en een doorgedreven democratisering en modernisering van ons politiek bestel kan het vertrouwen in de instellingen van ons land herstellen.

Het voorliggend wetsvoorstel heeft tot doel de betekenis van de lijststem te beperken en aldus het toewijzen van een zetel aan een kandidaat vooral door de kiezer zelf te laten bepalen. Diverse politologen stellen dat onze democratie duidelijke elementen van een particratie bevat, gezien het momenteel de politieke partijen zijn die *de facto* de verkozenen des volks aanwijzen. Dit wetsvoorstel heeft dan ook tot doel de lijststem enkel nog te doen meetellen voor de berekening van de zetelverdeling tussen de verschillende lijsten. Het toewijzen van de zetels aan deze of gene kandidaat van een lijst zal echter uitsluitend op basis van het aantal uitgebrachte naamstemmen geschieden, dus zonder dat de lijststem nog in rekening wordt gebracht.

Dit systeem heeft als voordeel dat enkel die kandidaten verkozen zullen worden die de meeste voorkeurstemmen behalen, ongeacht hun plaats op de

leur place sur la liste. De cette manière, non seulement on limitera considérablement l'influence des organes de parti dans la formation des listes, mais en outre on rendra le système électoral beaucoup plus transparent pour l'électeur lui-même. En effet, celui-ci ignore généralement qu'un vote en tête de liste équivaut en fait à une confirmation de l'ordre de la liste, ce qui revient *de facto* à voter pour le candidat placé en tête.

Neutraliser le vote en tête de liste pour les élections communales et provinciales fera donc que chaque candidat pourra solliciter les faveurs du corps électoral avec des chances plus égales.

Ces modifications ont pour objet de donner plus de poids à la voix de l'électeur et, partant, de réduire considérablement le rôle joué par les partis politiques dans l'attribution des mandats.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 9bis, § 7, de la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, inséré par la loi du 16 juillet 1993, est remplacé par la disposition suivante :

«§ 7. Lorsque le scrutin est clos, le bureau dresse le relevé des électeurs qui, en application du § 4, ont été admis à voter, bien que non inscrits sur les listes électorales de la section de vote.»

Art. 3

À l'article 11, § 2, premier alinéa, de la même loi, modifié par la même loi, le mot «à» est remplacé par les mots «au double de».

lijst. Daardoor wordt niet alleen de impact van de lijstsamenstellende partijorganen sterk afgezwakt, maar wordt eveneens het kiessysteem voor de kiezer zelf veel doorzichtiger. De kiezer weet immers meestal niet dat een lijststem in feite overeenkomt met een bevestiging van de volgorde van de lijst, wat *de facto* neerkomt op een stem voor de kandidaat bovenaan de lijst.

Door het neutraliseren van de lijststem voor de gemeente- en provincieraadsverkiezing kan dus iedere kandidaat op de lijst met meer gelijke kansen naar de gunst van de kiezer dingen.

Deze wijzigingen hebben tot doel aan de stem van de kiezer een groter gewicht te geven en aldus de invloed van de politieke partijen op de toewijzing van de mandaten in belangrijke mate terug te schroeven.

Bert ANCIAUX.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 9bis, § 7, van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, ingevoegd bij de gewone wet van 16 juli 1993, wordt vervangen als volgt :

«§ 7. Wanneer de stemming gesloten is, maakt het stembureau een staat op van de kiezers die met toepassing van § 4 tot de stemming worden toegelaten ofschoon zij op de kiezerslijsten van de stemafdeling niet waren ingeschreven.»

Art. 3

In artikel 11, § 2, eerste lid, van dezelfde wet, gewijzigd bij dezelfde wet, worden de woorden «dan er leden te kiezen zijn» vervangen door de woorden «dan het dubbele van het aantal te kiezen leden.»

Art. 4

L'article 16 de la même loi, modifié par la même loi, est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 16. — L'électeur peut émettre son vote en émettant un vote de liste dans la case placée en tête de la liste ou en émettant, sur une même liste, au maximum autant de suffrages qu'il y a de candidats.»

Art. 5

À l'article 21, § 1er, de la même loi, modifié par la loi du 16 juillet 1993, sont apportées les modifications suivantes :

1° au § 1er, deuxième alinéa, la troisième, la quatrième et la cinquième phrase sont supprimées;

2° le § 1er, troisième alinéa, est abrogé;

3° le § 2, deuxième alinéa, est abrogé.

Art. 6

À l'article 21bis, premier alinéa, deuxième phrase, de la même loi, inséré par la même loi, les mots «et aucune attribution des votes favorables à l'ordre de présentation n'est faite en sa faveur» sont supprimés.

Art. 7

L'article 26, deuxième alinéa, de la même loi est abrogé.

Art. 8

L'article 23, dernier alinéa, de la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932, est complété par les mots « , majoré du nombre de mandats au collège des bourgmestre et échevins ».

Art. 9

À l'article 24bis, premier alinéa, de la même loi, inséré par la loi du 30 juillet 1938, les mots «la présentation de candidats peut comporter, outre la liste prévue à l'article 23, une liste de trois candidats spéciaux à la suppléance» sont remplacés par les mots «la présentation, qui ne peut comporter un nombre de candidats supérieur à celui des conseillers à élire, peut comporter en outre une liste de candidats à la suppléance dont le nombre ne peut être supérieur à celui des mandats au collège des bourgmestre et échevins».

Art. 10

À l'article 28, deuxième alinéa, de la même loi, inséré par la loi du 30 juillet 1938, les mots «et troisième suppléant» sont remplacés par les mots « , troisième suppléant, etc. ».

Art. 4

Artikel 16 van dezelfde wet, gewijzigd bij dezelfde wet, wordt vervangen als volgt :

«Art. 16. — De kiezer kan zijn stem uitbrengen ofwel door een lijststem uit te brengen in het stemvak bovenaan op een lijst ofwel door op een zelfde lijst maximaal zoveel stemmen uit te brengen als er kandidaten zijn.»

Art. 5

In artikel 21 van dezelfde wet, gewijzigd bij dezelfde wet, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in § 1, tweede lid, worden de derde, de vierde en de vijfde volzin geschrapt;

2° paragraaf 1, derde lid, wordt opgeheven;

3° paragraaf 2, tweede lid, wordt opgeheven.

Art. 6

In artikel 21bis, eerste lid, tweede volzin, van dezelfde wet, ingevoegd bij dezelfde wet, worden de woorden «en geen enkele van de stemmen die uitgebracht zijn ten gunste van de volgorde van voordracht wordt aan hem toegekend» geschrapt.

Art. 7

Artikel 26, tweede lid, van dezelfde wet, wordt opgeheven.

Art. 8

Artikel 23, laatste lid, van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, wordt aangevuld met de woorden «verhoogd met het aantal mandaten in het college van burgemeester en schepenen».

Art. 9

In artikel 24bis, eerste lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 30 juli 1938, worden de woorden «mag de voordracht van kandidaten, behalve de lijst bedoeld in artikel 23, ook een lijst van drie kandidaat-opvolgers omvatten» vervangen door de woorden «mag de voordracht, waarop niet meer kandidaten mogen voorkomen dat er raadsleden te kiezen zijn, ook een lijst van kandidaat-opvolgers omvatten waarvan het aantal niet hoger mag zijn dat het aantal mandaten in het college van burgemeester en schepenen».

Art. 10

In artikel 28, tweede lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij dezelfde wet, worden de woorden «en derde opvolger» vervangen door de woorden « , derde opvolger, enz. ».

Art. 11

L'article 40, § 1er, de la même loi, modifié par la loi du 5 juillet 1976 et la loi ordinaire du 16 juillet 1993, est remplacé par la disposition suivante :

«§ 1er. L'électeur peut émettre son vote en émettant un vote de liste dans la case placée en tête de la liste ou en émettant sur une même liste au maximum autant de suffrages qu'il y a de candidats.»

Art. 12

L'article 41 de la même loi, modifié par la loi du 5 juillet 1976 et la loi ordinaire du 16 juillet 1993, est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 41. — Lorsque le scrutin est clos, le bureau dresse un relevé des électeurs qui, en application de l'article 142 du Code électoral, ont été admis à voter, bien que non inscrits sur les listes électorales de la section.»

Art. 13

À l'article 57 de la même loi, modifié par la loi du 5 juillet 1976, sont apportées les modifications suivantes :

1° au deuxième alinéa, les troisième, quatrième et cinquième phrases sont supprimées;

2° le troisième alinéa est abrogé.

Art. 14

L'article 58, deuxième alinéa, de la même loi, est abrogé.

Art. 11

Artikel 40, § 1, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 5 juli 1976 en de gewone wet van 16 juli 1993, wordt vervangen als volgt :

«§ 1. De kiezer kan zijn stem uitbrengen ofwel door een lijststem uit te brengen in het stemvak bovenaan op een lijst ofwel door op een zelfde lijst maximaal zoveel stemmen uit te brengen als er kandidaten te begeven zijn.

Art. 12

Artikel 41 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 5 juli 1976 en de gewone wet van 16 juli 1993, wordt vervangen als volgt :

«Art. 41. — Wanneer de stemming gesloten is, maakt het stembureau een staat op van de kiezers die met toepassing van artikel 142 van het Kieswetboek tot de stemming worden toegelaten ofschoon zij op de kiezerslijsten van de stemafdeling niet waren ingeschreven.»

Art. 13

In artikel 57 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 5 juli 1976, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het tweede lid, worden de derde, de vierde en de vijfde volzin geschrapt;

2° het derde lid wordt opgeheven.

Art. 14

Artikel 58, tweede lid, van dezelfde wet, wordt opgeheven.

Bert ANCIAUX.
Guy VERHOFSTADT.
Jan LOONES.
Hugo COVELIERS.